

**STSEENID ÜHEST ABIELUST
INGMAR BERGMANI TEKSTILE
JA ÜHEST SPORDIVÕISTLUSEST
JOHN CAGE'I MUUSIKALE**

Sa oled jõudnud selle suve kõige pikema nimega lavastuse kavalehele.
Palju õnne! Saagu see kirja veel üks kord, et jõuaks mõttega läbi lugeda.

“STSEENID ÜHEST ABIELUST INGMAR BERGMANI TEKSTILE JA ÜHEST SPORDIVÕISTLUSEST JOHN CAGE’I MUUSIKALE”

Eelkõige räägib see lavastus lootusest. Nii inimsuhetes kui ka spordis püüame alati ennast ületada, et saavutada parimat. Paraku – nagu tuleb eriti selgelt esile just spordis – on võitjaid ainult üks ja kaotajad on kõik ülejäänud. Aga kaotajail ei tohi iial kaduda lootus, et kord saavad ka nemad võitjateks. Nagu ka inimsuhetes: vaatamata kõikidele umbejooksudele, peame me siiski lootma.

LAVAL SILVA PIJON, MAARJA TAMMEMÄGI, LAURA NIILS
(RAKVERE TEATER), KAAREL TARGO, KARL EDGAR TAMMI,
STEFAN HEIN VÕI RAGNAR UUSTAL

LAVASTAJA PEETER VOLKONSKI

ALUSTEKSTI AUTOR INGMAR BERGMAN

TÕLKIJA ANU SALUÄÄR

KUNSTNIK KAIRI MÄNDLA

VALGUSKUJUNDAJA SIIM REISPASS

LIIKUMISJUHT JAANIKA TAMMARU

PRODUTSENT MERILYN ELGE

TURUNDUSJUHT KRISTA KATTEL

TEHNIKAJUHT MORTEN MADE

LAVASTUSE ASSISTENDID ITI-PIIA MAE, GERDA LEPIK

ESIETENDUS 25. JUULIL 2025 TARTU ÜLIKOOLI STAADIONIL

Autori ja tõlke autorite õigusi vahendas Eesti Teatri Agentuur

Kavalehe fotod proovist: Heikki Leis

**“Ükski inimene pole mulle öelnud, mis armastus
õieti on. Ja ma pole üldse veendunud, kas ongi nii
hädavajalik seda teada. Ma arvan, et piisab, kui
ollakse kena selle vastu, kellega elatakse.”**

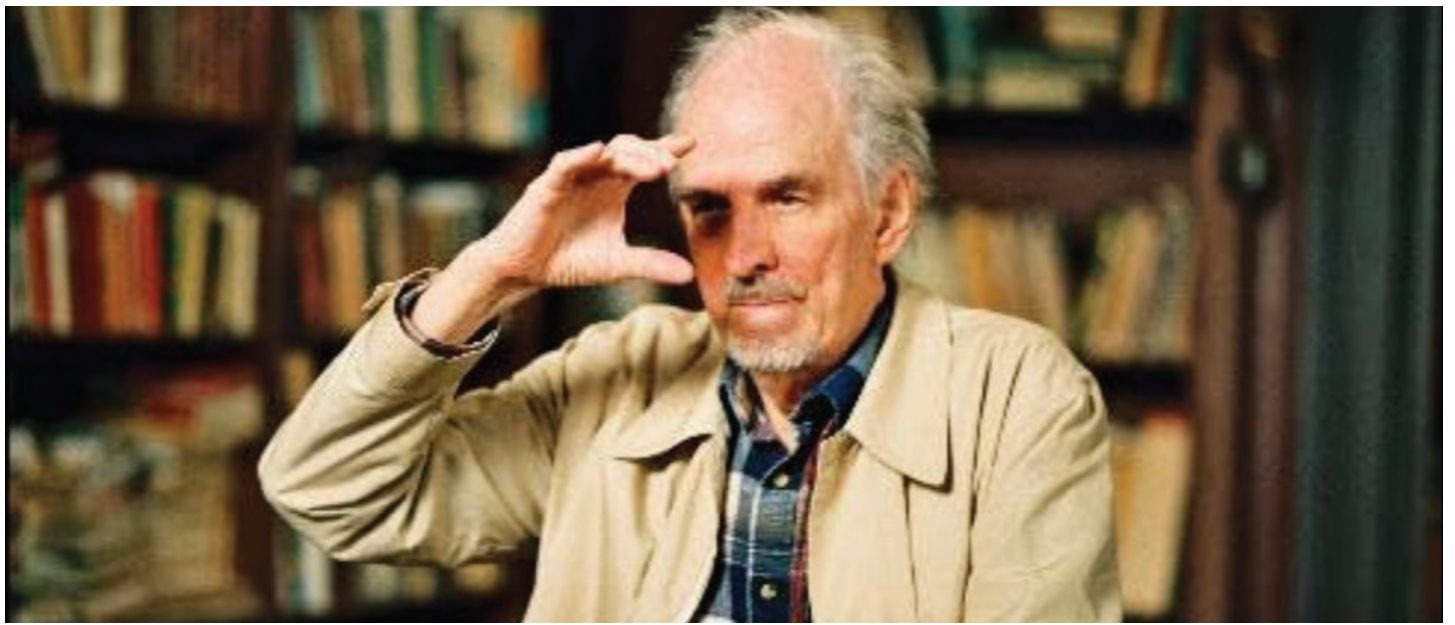
Spordialad, nii nagu nad lavastuses esinevad:

Kümnevõistlus

1. 100 meetri jooks
2. Kaugushüpe
3. Kuulitõuge
4. Kõrgushüpe
5. 400 meetri jooks
6. 110 m tõkkejooks
7. Kettaheide
8. Teivashüpe
9. Odavise
10. 1500 meetri jooks

Moodne viievõistlus

11. Takistussõit hobusega – 2028. a olümpial asendatakse inimestele mõeldud takistusrajaga
12. Epeevehklemine
13. Püstolilaskmine
14. Ujumine
15. Murdmaajooks – 2009. aastast ühendatud olümpial koos laskmisega ühte alasse

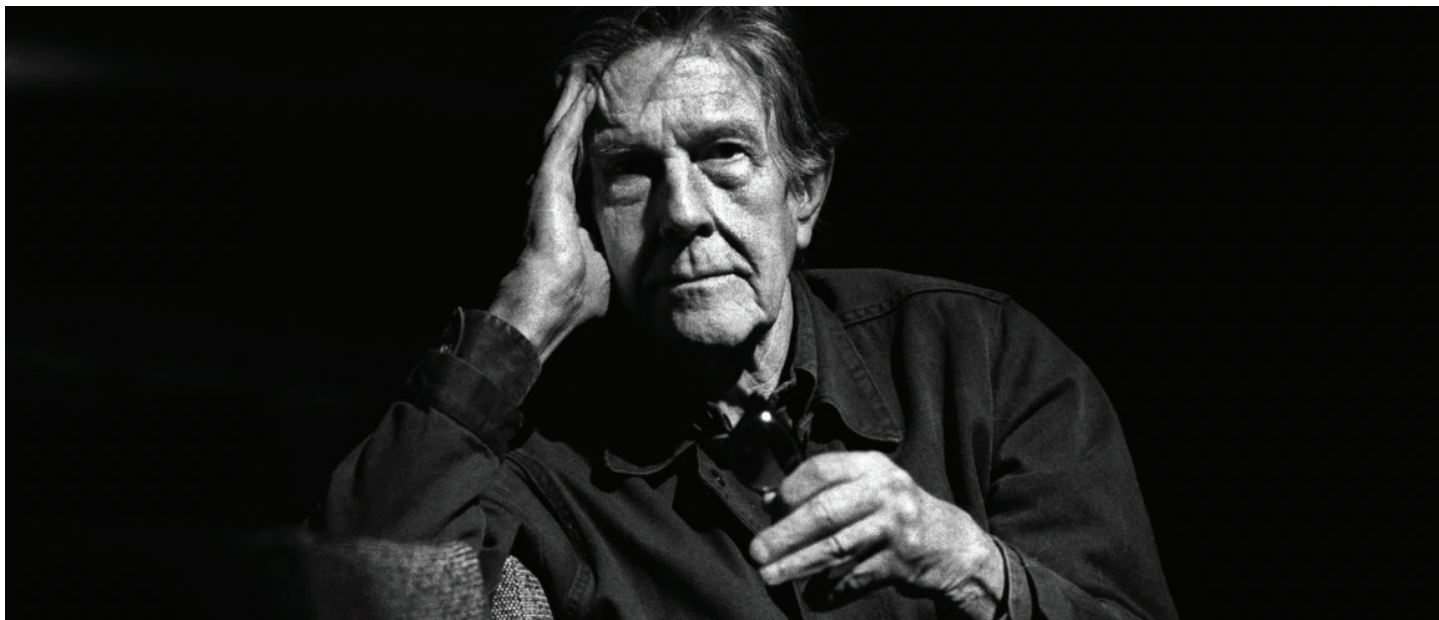
Ingman Bergman (1918–2007)

Rootsi mõjukaim filmirežissöör, stsenarist ja lavastaja. Bergmani looming käsitleb teemasid nagu inimsuhete keerukus, seksuaalsus, surm, süütunne, üksindus, usk.

Tema filmikeel on tuntud sügava psühholoogilise portreeterimise, kõlava vaikuse, intensiivsuse ja visuaalse täpsuse poolest. Mitmed Bergmani teosed on saanud kultuslikuks, olgu näiteks “Seitsmes pitser” (1957), “Maasikavälu” (1957), “Persona” (1966), või “Fanny ja Alexander” (1982). Samuti klassika staatuse omandanud “Stseenid ühest abielust” oli kõigepealt 6-osaline teleseriaal (1973), mille ta hiljem lühendas filmiks (1974).

Lisaks filmile oli Bergman tunnustatud ka lavastajana, eriti Strindbergi ja Ibseni tööde tõlgendajana. Kõige kauem töötas ta Rootsi Kuninglikus Draamateatris, aga ka mitmetes teistes teatrites Rootsis ning hiljem Münchenis. Bergmani stsenaariume ja teatritekste lavastatakse nii maailma kui eesti teatris ikka ja jälle. Mustas Kastis on varem kavas olnud “Persona” (2015, lav Kaija M Kalvet).

Isiklikus elus oli Bergman erak, kes veetis suure osa oma hilisemast elust Fårö saarel, kus võttis üles ka paljud oma filmidest. Ja ehkki inimese loomingut ja eraelu võiks ja peakski mingites olukordades lahus vaatlema, on “Stseenide!...” kontekstis siiski põnev, et erakliku iseloomu kiuste abiellus Bergman lausa viis korda ja sai kokku üheksa last. Neli abielu viiest lõppes lahutusega ning lisaks nendele oli Bergmanil ka pikemaid ja lühemaid abieluväliseid suhteid oma filmides mängivate näitlejate ja mitmete teiste naistega. “Mul on lihtsalt nii palju elusid,” arvas režissöör ise.

John Cage (1912–1992)

Ameerika helilooja, eksperimentaalmuusik, mõtleja, II maailmasõja järgse muusika-uuenduse suurkuju. Üks kõige mõjukamaid 20. sajandi heliloojaid, kes on lisaks suunanud ka kaasaegse tantsu, visuaalse ja *performance*-kunsti ning filosoofia arengut.

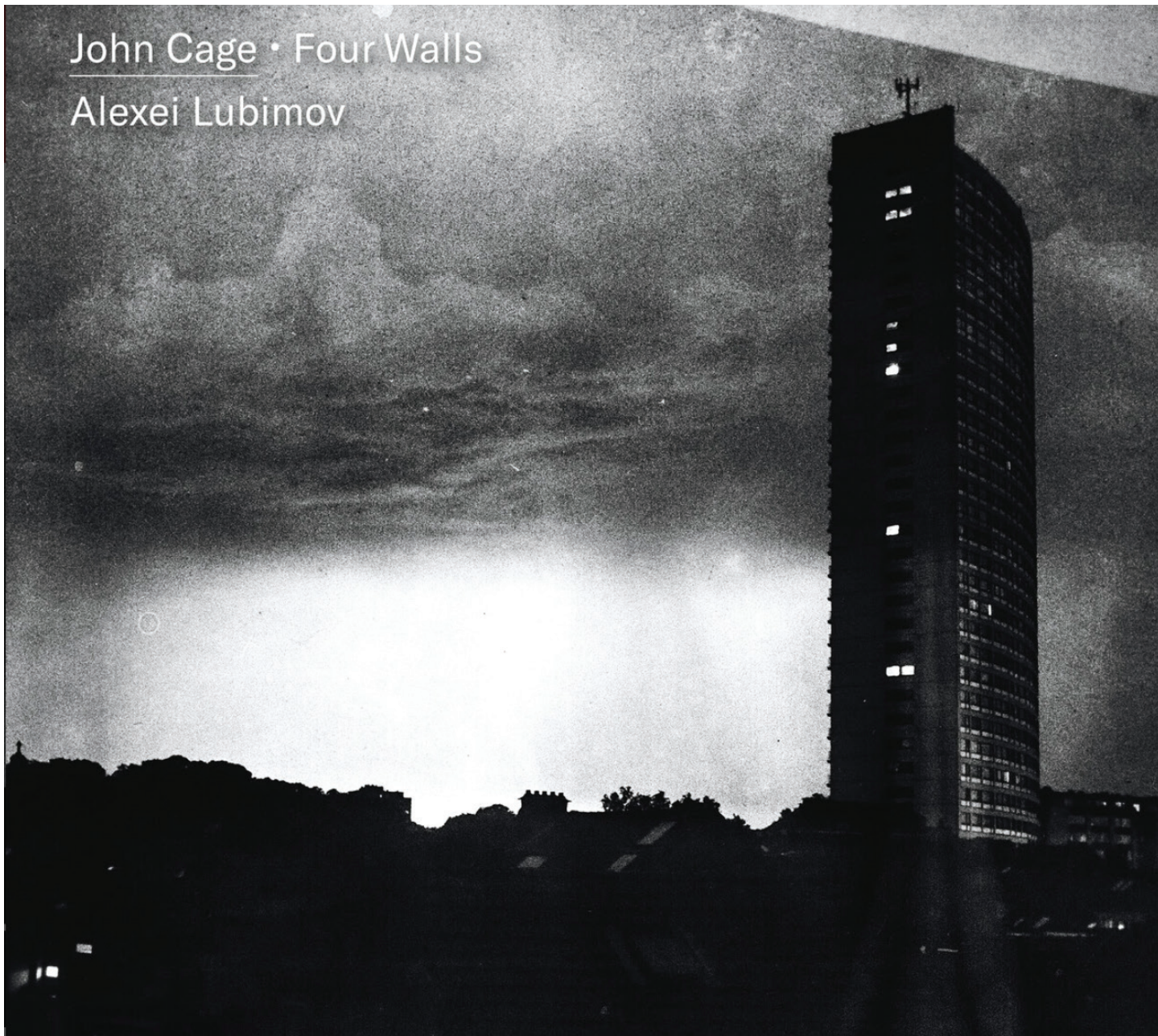
Cage'i loomingut mõjutas sügavalt zen-budism, india filosoofia, ida kultuurid. Taoliste tekstidega tegeledes jõudis ta juhuse kasutamiseni muusikas – juhust genereeris ta näiteks vanahiina “Yijingi” ehk “Muutuste raamatu”, aga ka tähekaartide ja teiste heliloojate teoste põhjal. Cage'i klaverietüüdid on erakordselt keerulised, mis on teadlik otsus: nii saab nende esitusel iga kord võimatu võimalikuks. Osa tema loomingust on kirjutatud ka lihtsalt juhistena esitajale, ilma konkreetsete nootideta. Cage'i muusika kutsub üles teadlikkusele, kuulamisele ja avatud meeltele. Ühes oma loengus on ta muusikat kirjeldanud kui eesmärgitut mängu, puhast elujaatust – see pole kaosest korra loomine või olemasoleva parendamine, vaid ärkamine ellu, mida elame.

Cage lõi ka termini “ettevalmistatud klaver” (*prepared piano*) ning kirjutas sellele teoseid – “ettevalmistus” tähendab heli mõjutavate esemete asetamist klaveri keelte, haamrite või summutite peale. Tema teosed kutsusid sageli esile vaidlusi ja mõistmatust, kuid olid radikaalselt uuenduslikud ja mõjusad. Cage'i tuntuim teos on kahtlemata “4'33” – pala, mis koosneb näiliselt vaikusest. Seda esitav interpreet ei tee muud, kui viibib teose kestuse ajal publiku ees. Nii moodustub kompositsioon ruumikõlast ja publiku poolt juhuslikult tekkinud helidest.

Võrdsuse huvides oleks aus öelda, et John Cage oli abielus ühe korra – ka see lõppes lahutusega, pärast mida Cage pühendus lahutuse põhjustanud partnerile kuni elu lõpuni.

John Cage • Four Walls

Alexei Lubimov

„Four Walls” (1944)

Lavamuusikateos klaverile ja naishäälele, mille John Cage kirjutas koostöös tantsija ja koreograafi Merce Cunninghamiga. Teos esietendus 1944. aastal New Yorgis ja oli mõeldud saatma kaasaegse tantsu etendust, mille koreograafia lõi Cunningham. Esietendusele teisi etendusi ei järgnenud.

Tantsu libreto põimus ümber düsfunktsionaalse perekonna, mis koosnes nõrgast, kuid armastavast emast, vaikivast isast, mässavast pojast ning tütrest koos kihlatuga. Lisaks kõneles “kuue ligimese” (*nearpeople*) koor ning koorina tantsis “kuus hullumeelset” (*mad-ones*).

Enamikku John Cage'i heliteosest esitab klaverimängija. Teose keskmes pole meloodiline areng, vaid emotsionaalne pinge. Muusika on diatooniline – klaverimängija puudutab vaid valgeid klahve. Struktuur ehitub kontrastile: vali kohtub pehmega, kõrge toon madalaga, rütmiline löik püsiva noodiga. Muusikaline materjal moodustub väga vähestest elementidest, mida erinevalt korratakse.

Libretos on vaid üks tekstilõik naishäälele:

Sweet love my throat is gurgling

the mystic mouth leads me

so deft deft

my throat is gurgling

the mystic mouth leads me

so deft

and the deep black nightingale turned willowy

and the deep black nightingale turned willowy

by love's tossed treatment

bereft

Mu arm, mu kurgus kuriseb

mõistatuslik suu juhib mind

nii löödud löödud

mu kurgus kuriseb

mõistatuslik suu juhib mind

nii löödud

ja sügavmust ööbik muutus pajuseks

ja sügavmust ööbik muutus pajuseks

armastus loopis, kui kohtles

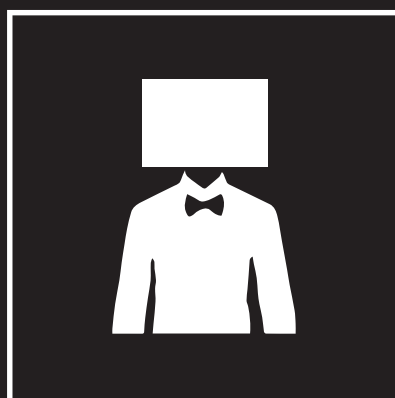
kõik möödud

Loomise ajal jäi “Four Walls” suuresti tähele panemata. Teos taasavastati hilistel 1970ndatel ja salvestati esmakordselt 1991. aastal. Tänapäeval peetakse seda helilooja varase loomingu üheks kõige poeetilisemaks ja intiiimsemaks teoseks, mis loob silda muusika, teatri ja vaikuse vahel.

“Stseenid!...” kasutab salvestust, mille klaveriosa on sisse mänginud Aleksei Ljubimov (s 1944). Salvestus on loodud ööl vastu 9. juulit 1994. aastal, kell 00:00-01:00 Austrias Lockenhausi kammermuusika festivalil. Cage ja Ljubimov olid tutvunud juba kuus aastat varem, 1988. aasta suvel Moskvas. Helilooja, kes lõi muusikat lõhkudes ning noodistas heli asemel vaikust – Ljubimov meenutab, kuidas temast sai silmapilguga truu jünger, keda lummas muuhulgas just tema sünniaastal loodud “Four Walls”. 1988. aasta suvel Moskvas jõid Cage ja Ljubimov koos viina ning haukasid peale võililli.

**“Ma arvan, et armastan sind oma ebatäiuslikul ja
üpris isekal moel. Ja mõnikord tundub mulle, et
sinagi armastad mind oma riiakal ja tundelisel
moel. Ma lihtsalt arvan, et me armastame teineteist.
Maisel ja ebatäiuslikul moel.”**

teatermustkast.ee